

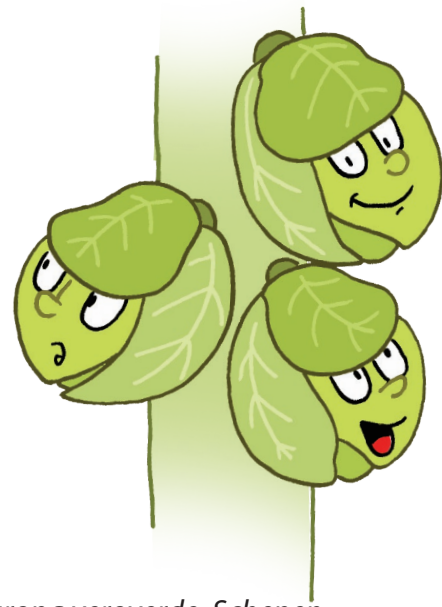
Kool

Als wintergroente bij uitstek is de kool (Brassica oleracea), een kruisbloemachtige (Brassicaceae), een van de weinige inheemse moestuinplanten. Oorspronkelijk groeide deze plant in de Atlantische en Mediterrane kuststreken, voorzien van lange stengels, maar quasi zonder blad.

Al in het begin van de Oudheid werd de kool verbouwd over het hele continent. In de middeleeuwen werd hij de basisvoeding van het Europese boerenfolk, lang voor de aardappel die plaats inneemt.

De Chinezen waren de eersten die hem ter bewaring pekelden. De Hunnen en Mongolen brachten ze onder deze vorm van het Oosten mee, waarna hij heel Europa veroverde. Schepen werden volgeladen met deze kostbare groente, die door zijn grote vitamine C-rijkdom meehielp scheurbuik tegen te gaan. Dat de kool, rijk aan vezels en anti-oxidanten, inderdaad een geschikte remedie bleek, hadden de middeleeuweners goed begrepen.

Door eeuwenlange selectie en kruisingen ontstonden verscheidene variëteiten. Deze dringen vandaag de oorspronkelijke soorten zo danig terug, dat deze dreigen te verdwijnen.

HOE TELEN?

Specifieke noden, kenmerken

In het algemeen houdt de kool van een goed begoten en rijke grond. Spruitjes daarentegen, waarvan de knoppen klein moeten blijven, hebben de neiging open te bloeien als de grond te rijk is. Kolen hebben een uitgebreid en diep (+/- 70 cm) wortelnetwerk.

In de teeltwisseling is het verstandig om ze na de peulgewassen te planten, om van de stikstof toevoeging te genieten

Kolen zijn onderhevig aan waterstress, zeker de bloemkool, waardoor ze moeilijker te telen zijn.

TIP:

Vanwege hun vrij trage ontwikkeling (90 tot 130 dagen na hun verspening), is het beter om te zaaien in potten totdat de plantjes 4 à 5 blaadjes hebben, en ze geleidelijk aan te laten harden aan droogte en koude. Begiet de kiemplantjes op de vooravond van het uitplanten met compostsap.

Koolrabi daarentegen kan men in volle grond zaaien, gezien deze zich veel sneller ontwikkelt.

Om de oogst van broccoli en bloemkool te verlengen naar behoefte, kan er in intervallen gezaaid worden.

Plant de kolen tussen salades uit, waarvan de snellere ontwikkeling de mogelijkheid verleent plaats te bieden aan de kolen nadat ze geoogst zijn.

Keuze van de variëteiten

Binnen de soort *Brassica oleracea* onderscheiden we, in functie van het deel van de plant dat we consumeren, verschillende groepen:

- Bladeren: Sluitkolen waarbij de bladeren zich om het groeipunt sluiten en bolvorming zijn. We onderscheiden kolen met gladde bladeren (witte kool, rode kool, spitskool, ...) en variëteiten met geribbelde bladeren zoals de savooikool. Er zijn echter nog andere koolvariëteiten waarvan we de bladeren consumeren maar die echter geen bol vormen zoals de boerenkool.
- Bloemen: bloemkool, broccoli, romanesco
- Knoppen: spruitjes
- Delen van de stengel: koolrabi

Elke groep heeft ook talrijke variëteiten. Sommigen, bestand tegen droogte en warmte, zijn beter geschikt om in de zomermaanden te groeien, waar anderen, meer koudebestendig, de winter kunnen overleven, zolang de temperatuur niet daalt onder de -10°C, of zijn gemakkelijker te bewaren.

Hun rijkdom aan zwavel geeft hen allemaal hun typische koolsmaak. De bloemen, wit of geel, hebben de vorm van een kruis, vanwaar de naam van hun familie ook komt, de kruisbloemachtigen.

De koolraap is een andere soort (*Brassica napus*), net zoals Chinese kolen en knolrapen (*Brassica rapa*).

Ziekten en plagen

Aardvlooien, groot koolwitje, naaktslakken, bladluizen, knolvoet, schimmels, ...

Type Kool	Specifieke kenmerken
Sluitkolen en Savooikool <i>Brassica oleracea capitata</i> Zaaien van maart tot juni of van midden augustus tot september, al naargelang de soort (zie zakje) Oogsten 4 tot 9 maand later.	De ideale kiemtemperatuur is 21°C (5 dagen), maar lukt al vanaf 5°C (13 dagen). De optimale groeitemperatuur ligt tussen 15°C en 20°C, maar is al mogelijk vanaf 1°C. Kan goed tegen de koude, soms zelf tot -10°C. Uitplanten wanneer de plantjes 4 à 5 blaadjes hebben (3 tot 5 weken), Voorzie 50 cm afstand rondom rond. <i>Groeitijd</i> -lente: 65 tot 75 dagen -zomer: 55 tot 75 dagen -herfst: 80 tot 90 dagen -winter: 85 tot 100 dagen -savooikool: 75 tot 100 dagen
Broccoli <i>Brassica oleracea botrytis</i> Zaaien in april Oogsten 3 tot 8 maand later	De ideale kiemtemperatuur ligt tussen 18°C en 25°C. De optimale groeitemperatuur ligt tussen 10°C en 30°C. Uitplanten in een rijke, vochtige grond wanneer de plantjes 4 à 5 blaadjes hebben (3 tot 5 weken) van eind april tot begin augustus. Voorzie 70 cm afstand tussen de rijen, en 40 cm tussen de plantjes. Enorm gevoelig aan waterstress. Vorming van de bloemknoppen tussen de 8e en 12e week. Oogst eerst de centrale steel, dan eventuele zijstelen.

<p>Bloemkool <i>Brassica oleracea botrytis</i></p> <p>Zaaien van maart tot juni of augustus tot september.</p> <p>Oogsten 4 tot 8 maand later</p>	<p>De ideale kiemtemperatuur ligt tussen 25°C en 27°C. De optimale groeitemperatuur ligt tussen 15°C en 20°C. Uitplanten wanneer de plantjes 4 à 5 blaadjes hebben (3 tot 5 weken). Voorzie 70 cm afstand rondom rond. Enorm gevoelig aan waterstress. Winterbloemkool kan goed tegen de koude, soms zelf tot -5°C. De lange, verticale bladeren bedekken de bloemkool. Volgroeid na 50 tot 90 dagen.</p>
<p>Spruitjes <i>Brassica oleracea gemmifera</i></p> <p>Zaaien van maart tot juni</p> <p>Oogsten +/- 6 maand later</p>	<p>De ideale kiemtemperatuur is 21°C en duurt 5 dagen. De optimale groeitemperatuur ligt tussen 15°C en 20°C. Uitplanten wanneer de plantjes 4 à 5 blaadjes hebben (3 tot 5 weken). Voorzie 60 cm afstand rondom rond. Gevoelig voor een overdaad aan stikstof. Kan goed tegen wintertemperaturen. Verschillende opeenvolgende oogsten, van de onderste knoppen naar boven oogsten.</p>
<p>Koolrabi <i>Brassica oleracea gongilodes</i></p> <p>Zaaien van maart tot juli Oogsten van juni tot eind oktober.</p>	<p>De ideale kiemtemperatuur is 21°C en duurt 4 tot 8 dagen. Sommige variëteiten kunnen goed tegen de koude, maar hun groei vertraagt dan enorm. Uitplanten wanneer de plantjes 4 à 5 blaadjes hebben (3 tot 5 weken). Voorzie 30 cm afstand tussen de rijen, en 20 cm tussen de plantjes. Minder gevoelig aan droogte dan andere kolen</p>
<p>Koolraap <i>Brassica rapa</i></p> <p>Zaaien van april tot mei of van augustus tot september</p> <p>Oogsten 3 tot 4 maand later</p>	<p>De ideale kiemtemperatuur ligt tussen 16°C en 27°C en duurt 3 tot 7 dagen (minimum 5°C) De optimale groeitemperatuur ligt tussen 15°C en 18°C, maar is al mogelijk vanaf 4°C. Vorstbestendig. Houdt van een koud en nat klimaat en een lichte grond. Uitplanten wanneer de plantjes 4 à 5 blaadjes hebben (3 tot 5 weken). Voorzie 35 cm afstand rondom rond.</p>
<p>Chinese kool <i>Brassica napus</i></p> <p>Zaaien van juni tot augustus (zie zakje) Oogsten 2 tot 3 maand later</p>	<p>De ideale kiemtemperatuur is 17°C. De optimale groeitemperatuur ligt tussen 12°C en 21°C. Uitplanten wanneer de plantjes 4 à 5 blaadjes hebben (3 tot 5 weken). Voorzie 40 cm afstand tussen de rijen, en 30 cm tussen de plantjes. Groeit sneller dan andere kolen, pas op als het warm en droog wordt, dan schiet deze op.</p>

